

TARN TK polgaş  
Profes Töp cöyleli-  
niñ organı

„ŞbN“ solunnu cagbır ertee:

Xuuzunda cagbırlarga:

1 cılda . . . 5 akş. — 3 ajdan kudu  
6 ajda . . . 3 akş. — cagbıga  
3 ajda . . . 1 ak. 80. — alaas

Solun cagbır cerler: Töp xarızaa kontorı, oon  
kadee salıwırlar polgaş poştacılarga cagbır

Alban polgaş iletpey  
cerleringe cagbır:  
1 cılda . . . 8 akş.  
6 ajda . . . 5 akş.

Taştıkke corudar  
cagbırlarına:  
1 cılda . . . 10 akş.  
6 ajda . . . 6 akş.

„ŞbN“ solun redaksızınñ adrezi: Kızıl-xooraş,  
Revolus şöly. Setlinkin kudumcuu, paşın № 2

1936 cıldın

aprel 25 xynynde

suboda № 34 (535)

## 

1936 cıldın 4 ajnıñ 20-nin xynynde Kızıl-xooraşnıñ pygy nam, areve yyrleriniñ kattyşkan xuralı polgan.

Myn xuralga, ARN TK targa- zı eş TOKADAN Kızıl-xooraş- nıñ töp Lenin kudumcuzun tes- kiler eder tugajında TAR Min- isterler cöyleliniñ undyrgen tok- taalın iletkep tıñnatkan. Eş TOKA, podunıñ iletkeliniñ egeziñge, TAR-nıñ cazak, nam- ıñnıñ paastalgazı-pile, paşa Uluq Sovet Sosialistiq Respublikarnıñ Eñiliniñ utundurbas iziq tu- zalamsız-pile xooraş, kadeenin polgaş oruk tudunıñ talazı-pile pistin cedip alğan, karakka saınnandır kestyur turar koncuq öörüşkylyq cedişkineribisti kım-kımnıñ-taa setkil-s-gızyn- dan ırawas kıldır koncuq todar- gajı-pile iletkeen.

Po talazı-pile TAR-nıñ cazak, namıñnıñ, arat conunıñ cedip al- gan cedilgeleri koncuq uluq. 1930 cılga cedir cangıs örgen- taas cok turgan Paşın-xemcik koziunıñ Kızıl-mazalyñ am kerge, koncuq saas-cas kultur- luq paşınnarlıq Kızıl-mazalyñ ter xooraş appargan tur. Kızıl- mazalyñ artında Xemcik su- unda koncuq ıleğerliq köburyq paşa turupkan. Ol köburyq tur- baanda, keşken - tışken arattar toa-teerde iji pir xojun alızır. cudyrgen cygyn ciikteen, ol-po cybezın suqqa paşyrgan koncuq tyer turgannar polgaj. Am pol- za, arattar mal-maganıñ köbury- yq-ce cys-cyzy-pile syryp kiirip- keş, cygynıñ kırında tırtıjtır olurup alğan syğırpkan, kon- cuq corgaar kezip turar appar- gan.

Paşa 1930 cılga cedir arat tymenniñ mederelin tedir sur- gaar Xyree suuru turgan Cadaa- nada, ol xyree am turup turar polza-taa, oon canında añaa tem- ejlezir arga cok, koncuq caraş cagaj paşınnarlıq, arat tymen- niñ setkilin öörtken kulturluq xooraş öze pergen tur. Bncarda Şagaan-arıqqa cer yungır paşın- nar turgan polza, am Kızıl-pile tömej cıgız uluq xooraş tura pergen. Tees - xemniñ Samagal- daj-xooraşnıñ kerge, 1930 cılga cangıs örgen-taa cok, xarın kaas- kaas cys cıldın iştinde feodal-

teokrattarnıñ arat tymenniñ me- derelin puuradıx xyreezi turgan. Am arat tymenniñ meezin ugud- up saızradır koziunıñ xam- ık organizastar, oon kulturluq oran-suuru turgustunup, koziun- nıñ Samagaldaj ter xooraş polu pergen. Oon öske koziunnar- nıñ töp cerlerin kerge, paşa ın- dıq janzılyq saızrap turar.

Oon ıñaj aldın uırgajlar, kyrekononıñ saızraan pol- gaş camdyk CAE, MAE-ler, pa- za xamaatt kolxostarnıñ ıleğer- liq saızrap turarın eş TOKA- NBN iletkele piske kergysken.

SSRE niñ iziq tuzalamsız- pile pistin pir uluq cedilgebiş polza, Kızıl-pile songu kızıgıñ arazında ciñ - tazyğannıñ uluq oruunıñ pykeni polur tur. Oon ıñaj xooraş-pile koziunnar ara- zıñnıñ oruunıñ saızraan pa- za ilden tur!

Adak şölynde eş TOKANBN iletkelinden TAR-nıñ tövü — Kızıl-XOORAJNBN saıñnıñ ceccece ışkaş xyn pyry özyr sa- ızrap turarın todargaj kergys- ken. Kızıl-xooraşnıñ turguzıñ murnukuzundan tıkka saızraan. 3-4 cılyn surgulga coraas kelgen kizi, murnunda olurğannıñ paşın- nıñ aşıp coruur cıgam ar- pargan. 1921 cılga uluq-la xyn- ep paşın turgan polgaş kaas por- bak öngerer picce paşınnar tur- gan polza, am añaa temejleer arga cok, sır öske poor, kaas kaat paşınnarlıq, zavottarlıq, elektrilerliq, saas-cas kluptarlıq polgaş oon-taa öskelerliq pol- gan.

1921 cılga kudumcu coraan kizilerni ergek paşır sanap kaat turgan polgaş 28 cılga mun xi e- le kizi turgan. Ol yjede xeree- zenner közyles turgan. Am em- ge cok er, xerezen con Kızıl xooraşnıñ kudumcılarnıñ cur- um cıskaalıq, idik-xevi kultur- luq jozu-pile kestyur coruur ar- pargan. Cer-le kizi tanıbas saas- caa kiziler xyn pyryde nemezip turar polgaş xooraş polza, ulam- na öskerlip, ında-mında saas-cas paşınnarıñ pydyre şaar alğan turar tur.

Po coruk polza, pistin nam, cazaavıstan arat tymenniñ kul- turluq curttalgazın saızradır talazı-pile uluq sağış saır kel- genin todargaj xerecciler turar

tur. Bndıq polza-taa, xooraşnıñ xevir-turguzıñ, ılangıja kudum- cılarnıñ taatıstır, caartır saız- radır coruk ırakta-la cetpes ter cybeni eş TOKA cugaalaan. Oon ıñaj paşınnar canıñga ıñaj tar- ır, xooraşnıñ nogaalandırar tu- gajında enir cılyn cazaktıñ yñ- dyrgen toktaalın kyyssetpejin turar corukı paşa ıleretken.

Eş Toka, oon taraazı-pile Kızıl-xooraşnıñ töp Lenin kudum- cuzun teskiler eder tugajında polgaş xamık kudumcılarnıñ pa- şınnarıñ kızıgıñ ıñaj tarıy turajında TAR Ministerler cöy- leliniñ coakta caa undyrgen tokta- ıñnıñ kol podalgazın cugaalaan. Xuraldan cazaktıñ po corudur egeleen xemcen paşırar xylee- eş, xooraşnıñ curttakcılarnıñ camdyk curttalgazın peer ter sağış salgan pistin revolustuq cazak, tamıvıskı, ıñak udurtukcılarnı eşter Toka, Cyrmıt tazı, Xemcik-ool olarga paşır cedirgen.

Lenin kudumcuzun teskiler ca- zaar coruk añaa pir cybe evış polgaj. Cyl tize, TAR-nıñ töp xooraş poor Kızıl-pile ıleğer ci- zektıq kılır, xooraş curttakcıl- ıñnıñ paşınnar segidip, TAR nıñ 15 cıl polur Uluq paşın- ga oruk tudunıñ talazı-pile to- largaj pelek ol poor tur. Lenin kudumcuzun cazap kılarnıñ xooraşnıñ conundan kizi sanında 3 aşıp xynıñdın eves eres ekki turalyq aşıp kılın ter, cazaktıñ oktaalından ajtkan. Monu nam, areveccilerden pir ıyt pile xyleer lıgan, xarın camdyk eşter 5 aşıp xynı cedir aşıldaar men ter sa- nal perip turgannar.

15 cıldın Uluq paşınnga uk- ıstır, po cazyñ Kızıl-pile xam- ık kudumcılarnıñ ıñaj tarıy algaş, Kızıl-xooraşnıñ nogaalq ceccectıq, xooraş conunıñ camdyk kamgalaar talazı-pile kul- turluq xooraş kılır alır aşıgıñ nam, arevecciler murnakcı polu- run myñ xuraldan erestii-pile temdegleen.

Bncangas, kudumcu curumu yreer, tarımal ıñajstı malga cidir- tir, aat malın kaş-xamaan cok paqlaar, cazaktıñ toktaalın yreer id-getter-pile nam, arevecciler eres xyreştı corudar. Oon ıñaj xooraşnıñ arıq-seberlendirer tu- gajında ergi, caa pok-kyzyrym- ny tarıy arıldır turar cugula.

## 

(Telefon-pile medeeleen)

Şagaan-arıqqa „Xemcik-ool“ kyrekonon 36 cıldın caskı tarılgazınga 4 ajnıñ 21-de egelep kırıpti. Tar- aa şölyn-ce 2 brigat yngen, pıreezi andarır turar, pıreezi ılırtıy turar.

Tarıy brigattıñ andazıñ—16, aadı—30, kızızi— 15. ılırtıy brigattıñ ılıiri—34, aadı—34, kızızi— 17. Oon angıda puga aşıtar brigatta—41 kizi aşıldar turar. Şuptu brigattar—64 aattıq,—73 kızıliq cangıs uq-pile egelep kırıptiler.

Am po 4 ajnıñ 25-ten egelep, 5 traktor-pile tar- ıvı-şaan, ılırtıy kırıringe pelen.

Mıncangas, uk tarılganıñ xer-xerekceli cecir polgaş aar-saar cetpes cyyder turza-taa, aşıcın- nıñ kyzy koncuq erestıq.

## 

Kızıl-xooraşnıñ töp Lenin kudumcuzun cazap-saızradır tugajında po 4 ajnıñ 14-ta Cazak ceri toktaal undyrgen. Ol toktaaldı kyysseđiri-pile myñ ajnıñ 20-de xooraşnıñ pygy nam, areve yyrleriniñ xuralı polgan.

Cazaktıñ toktaalın jozugaar, xooraş yyrleriniñ xuralıñdın kizi sanında-la 3 aşıp xynıñdın eves eres ekki turalyq aşıp kılın xyleenip alğan. Uk ajttıyqñ myñ 4 ajnıñ 23-tyñ xyn- yñdın kyysseđip egeleen. Cyl tize, ol xynıñ ertteğiniñ 9 şak- tan 3 şakka cedir revolustuq şeriqden 30 kizi, xyrek, paldı cergeliq kizi pyry xerekseđiq keep koncuq şudurgu aşıldaan.

Olardan tergiñ aşıldaannar polza: 1) PAJIR, 2) ŞOJDAN, 3) PEQIZI, 4) CAMZB, 5) TAMDBN olar polgan.

Myñ xynde nam surguulu, paşır surguulu polgaş kizi em- ciziniñ surguuldarıñdın on-on poor kattyşkaş 30 kizi aşıldaan.

Redaksıdan tıñnadır polza, moon songaar xooraşnıñ py- gy aşıp-agıj, alban cerleriniñ Lenin kudumcuzunıñ aşılgıñ kırı- şkenneri, ol xynde kaş xire kancaar aşıldaannıñ medezin revolustuq şeriq ışkaş tıñnep kılgaş, redaksı-ce medeqlep per- ip turarın tıñnadır tur.

## 

Cöen-xemcik koziunıñ Sol- cur sumuzunıñ cıl-pyryde aşıp- agıjıñnıñ xeqcyłezin manaa san- pile kergyzerge: mal paşız 34 cılga temejleerge, 1935 cılga 9,39% öşken, sigen, taraa şöly paşa-eleen kalbargan, po kış- tın cudunga 559 paş mal ö- len, 48 paş maldı pory ceen, 75 paş mal aarıp ölgen, öske cıldagaan-pile 17 paş mal ölgen, kattyşkaş 702 paş mal ölgen turar.

Kultur talazı-pile: pizik pil- irlerniñ sanı 404, pilbester—580 poor turar, oon iştinde pizikti ekki pilirler 57, 36 cılga 390 cagbılgalyq turar teen polza, am cyq-le 163 cagbılgalyq turar.

Tus curtta kooptun salır maj- ıgıñnıñ aşıp: 35 cıldın 10 aj- dan egeleeş 36 cıldın 2 ajga pyryzyñge cedişkinniq attı ced- cedir ölyk sadır alıvıskıñnıñ ip alıvıñga sorulga salıvıñnar. planıñ 108% kyysseiken, akşa- Majgıñ ergelecizi IJMA.

## 

1936 cılga caskı tarılgı pol- gaş er, kış maldarıñ yzer, oon- taas öske caskı aşıldar tugajın- da nam, cazaktıñ toktaal ajttıvı- kıñnıñ, Tandı koziunıñ kadee sumularıñga polgaş xamaattı komitetterniñ malcın, taraaccın arat conunıñ orttuzınga massa tajıvırlıq aşıldı kalbartır tur- gaş, olarıñ caskı aşıldar-ce pa- aştadı kiirer sorulga-pile nam kozkomundan podunıñ idepkeji- liq kezıgıñnerin xarışsalgalıq kıldır, tus tus cerlerni şef ar, paaştarlarnı xıvaagany:

1. Eıeges sumuzu-pile Cal-ke- zıqde xamaattı komitetke eşter

pile podaarga, 18.580 akşanıñ paraanıñ sadıqlaar turgan pol- za, 19.956 akşa sadıqlaan, am par turar pygy paraanıñ tıny 43.517 akşa 10 көр. paraanı par. Po par paraannar Solcur sumuzunıñ arat conun 7 ajga cedir xandıy şıdaar.

Tus sumu 35 cılga 119 ga taraa taran polza, am 36 cılga 135 ganı tarıy-pile tölöleir alğan. Caskı tarılganıñ cepsek xerekseliniñ septelgezin 4 ajnıñ 15-te toozup alğan turar tep tok- taalınga şıyır algannar.

Moan ar kerge, tus sumu- nun aşıp-agıj murnukku cıl- dardan eleen saızrap öşkenin ystynde cizekter kergyzyr turar tur. Moon songaar cetpes cor- uktarıñ ulam-na uzutkaas, aşıp egeleeş 36 cıldın 2 ajga pyryzyñge cedişkinniq attı ced- cedir ölyk sadır alıvıskıñnıñ ip alıvıñga sorulga salıvıñnar. planıñ 108% kyysseiken, akşa- Majgıñ ergelecizi IJMA.

## 

TAR-nıñ tövü—Kızıl-xooraş- nıñ tal-orttuzun öry cıktaan Töp Lenin kudumcuzun xamık murnadı, paşa xooraşga cook kavylazır cıssaan oruktarıñ saızradır tudar tugajın- da p/c apreldin 14-te cazak ceri toktaal undyrgen. Saızradır cazap, yurmek saız töp tar- tar kılır teen, Lenin kudum- cuzunıñ uzun turıtu 1,8 kilom- etir, toorttu-pile cazap şıudat- ır-şaan, yurmek saız tókkeş, kırı- ındın tuskaş aar maşına-pile tar- tadır kılır, xooraş kavyzıñnıñ oruktarıñnıñ uzun turıtu—8 ki- lometir. Kudumcunı polgaş xooraş kavyzıñnıñ cıssaan mannaar oruktarıñ tudarın Oruk tudunıñ paaştar ceringe taaskan, ol tuduşkunıñ teknik talazı-pile udurtıurın Oruk tudunıñ tar- gazı eş Kurbatofka taaskan.

cugaalazıga, eş Kurbatofkun an- aa cugaalaan polza mındıq tur: —Kudumcunı saızradır tud- arınga apreldin 20-den egelep kırıptıvı, ıncarga kudumcu pol- gaş oruktıñ pygy tuduşkunı p/c. 6 ajnıñ 1-de toozulgan tur- ar uzurluq.

Pygy kılır aşıldın 70 xıu- zun maşına kyzy-pile kılır. Uk tuduşkunga kiirer maşınalar polza: pir grejder tep maşına, pıreezi-le 60 aat kyştıq 2 trak- tor, cerni podu xedelip tıyır taplaar xyrtıtylyq 1 maşına, paşa traktorga ulaar, cer taptaar 2 maşına, 5 cybe şöerttyr cıssaan, olarıñ Sovtıvırans undyryr peer. Maşına kyzy ceze kırııl tize, 2860 maşına sağı carıqdattıñar, kizi kyzy polza, 5300 kizi xynı yner. Ol 5300 kizi xynıñ- ın iştinden 3000 xire kizi xynı Kızıl-xooraşnıñ curttakcılarnı-

ga onaazır.

Pygy tuduşkunga xereqlettı- ner tudıq materialdarı polza: porvak cuduk ıñaj 63 kub. metir, xireeleen ıñaj 22000 metir (manız polgaş tokpar), kadaq 550 kilogram xerek, kıvır, caar cybe 21800 kilogram carıqdattıñar, yurmek saız 5260 kub. metir xerek, onu şöerttyryn Sovtıvıranska taaskan.

Myñ tuduşkunıñ pir-le kol cybezi cyl tize, yurmek saız pol- ur tur, ıñdıq cybe polganda, Sovtıvıranstın colaacılarnıñ yur- mek saız öjynde ekker tyzyr- er tugajında uluq sorulga taq- ızır turar. Po coruk polza, cut yjezinde cybe şöerttyr turgan ışkaş, şak ıncar ıleğerci aşıldar kıldır olarıñ xyleendirip turar tur. Xynde saız şöerttyryn cizeen cyq-le kyysseđir cybe evı- es, xarın aşıp kyysseđir uzurluq.

Tandıda nam kozkomunıñ targazı Tavaa-cap.



# 1936 сылда caskъ тарыга tugajъnda Cazak polgaş ARN TK- ның toktaaldarъn Mal-cer azылындъn ministerinden kyyssetkeni

Yrezin arыqlaarda хөleziler  
алъr маşinalарны адаанда cer-  
lerde turguskan:

| №                   | Yrezin arыqlaар maşina<br>turguskan cerler adъ | Yrezin arыqla-<br>laар trifer tep<br>maşinalar sa-<br>nъ |
|---------------------|------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|
| 1                   | Parъып-xemcik . . . . .                        | 2                                                        |
| 2                   | Cөөп-xemcik . . . . .                          | 1                                                        |
| 3                   | Uluq-xem . . . . .                             | 1                                                        |
| 4                   | Pii-xem . . . . .                              | 2                                                        |
| 5                   | Kъзыl-xooraj . . . . .                         | 1                                                        |
| Kattъşkaş . . . . . |                                                | 7                                                        |

По maşinalарның азылдааръ am  
төнген. Kyrekonomnar polgaş  
kolxostar puga aştааръn ургылъ-  
лер corudup турар, camdъkаръ  
pugu aştааръnъa бjak peletken-  
gen.

Sortirofka tep maşina-pile arыqla-  
лаар yrezin kyrekonomnarda  
329 тоон (100 хуу), kolxostar-  
da 400 тоон (100 хуу). Yrezin-  
ni xораннааръn Şagaар-arыqda  
„Хемcik-ool“ tep kyrekonom  
тооскан. „Тока“ kyrekonom-pi-  
le Сыныс kyrekonom po cыдъn  
4 айнъ 20 den egelep yrezinin  
xораннаj pergen. Yrezin xораннааръ

material cоктun xараазъ-pile yre-  
zin arыqlaарның өj хуussaазъ  
ыңсаş saadaan.

Kyrekonomnarda traktor 9,  
aat-pile сеөртtyp cazar maşina  
14, kolxostarda aat-pile сеөртtyp  
cazar maşina 31. 1936 сылда ta-  
raalan kyrekonomnar тарыгазы-  
ның şölyn 2230 ga cedirer. Хун-  
de traktor-pile cazar maşinalar-  
pile 160 gаnъ, aat-pile cazar ma-  
şinalar pile 60 gаnъ caşырar tep  
tөleбилдиq. Par maşinalарны şы-  
ны-pile азыq аар polza, тарыга төн-  
gy-ce 2280 gаnъ caşыр polur.  
Kolxostарның po cыдъn тары-  
teen төleбилди 2697 ga. Am par  
31 sannыq aat-pile taraa cazar  
maşinalar pile хynde 90 gаnъ  
caşырar torar polza, тарыга төн-  
gy-ce 2790 gаnъ caşырar ap  
şydaar.

SSRE-den kelgen 302136 ki-  
logram ak-taraa-pile 350000 su-  
lanъ po cыдъn 4 айнъ 14-te  
kozuunnar хyleep алгannar. Po-  
rtta kozuunnar polgaş өске cer-  
lernin алган yrezinin kilogram-  
pile cizeep koryzerge polza:

| KOZUUNNAR POLGAŞ ÖSKE CERLER ADЪ           | Corutkаnъ polgaş хyleedip pergeni |        |           |
|--------------------------------------------|-----------------------------------|--------|-----------|
|                                            | Ak-taraa                          | Sula   | Kattъşkaş |
| 1. Uluq-xem . . . . .                      | 83378                             | 72068  | 155446    |
| 2. Cөөп-xemcik . . . . .                   | 15817                             | 131692 | 147509    |
| 3. Parъып-xemcik . . . . .                 | 3765                              | 70614  | 74879     |
| 4. Tандъ . . . . .                         | 27953                             | —      | 27953     |
| 5. Kaa-xem . . . . .                       | 41976                             | 19652  | 61628     |
| 6. Tees-xem . . . . .                      | 15719                             | —      | 15719     |
| 7. Pii-xem . . . . .                       | 75226                             | 52108  | 127334    |
| 8. Elegeş kyrekonomu . . . . .             | 13675                             | —      | 13675     |
| 9. Arattъ edip cazaар paşып ceri . . . . . | 21127                             | —      | 21127     |
| 10. Kъзыl-xooraj . . . . .                 | 3500                              | 3866   | 7366      |
| Şuptu kattъşkaş . . . . .                  | 302136                            | 350000 | 652136    |

По cыдъn 4 айнъ 15-ten egelep kozuunnarga хereqlettiner  
cepsektеrni Kъзыlda көdee азыl-ағылның skladyндan көdee азыl  
ағылның skladyның салығы par kozuunnarda şыqар kaan.

## Kozuunnar-ce сеөртtyp corutkan cepsektеr:

| KOZUUNNAR ADЪ              | Andaзын<br>санъ | Andaзын-<br>pizi | Temir illir |
|----------------------------|-----------------|------------------|-------------|
| 1. Parъып-xemcik . . . . . | 100             | 150              | 40          |
| 2. Cөөп-xemcik . . . . .   | 100             | 150              | 20          |
| 3. Tees-xem . . . . .      | 39              | 70               | 32          |
| 4. Uluq-xem . . . . .      | 100             | 156              | 119         |
| 5. Pii-xem . . . . .       | 132             | 120              | 20          |
| 6. Kъзыl-xooraj . . . . .  | 100             | 360              | 70          |
| Kattъşkaş . . . . .        | 571             | 1006             | 301         |

Kөdee азыl-ағылның skladyндan caskъ тарыгъның cepsek хe-  
rekseлинin уrelgenin septedip ал-  
зып teeş, Parъып-xemcik, Cөөп-  
xemcik, Tees-xem, Kaa-xem pol-

gaş Tандъ kozuunnarып-ce pи-  
pир targannar tuzalap corutkan.  
Mal-cer ministerinin  
sekreteri TORZU.

## Eş Şaqdъr-syryn Ijme aldъn uurgajъnga coraan

Ijme aldъn uurgajъnga Taq  
yletpyrynyn ergeleer cerinin tar-  
gazy eş Şaqdъr-syryn 3 айнъ  
25 хуны de morlap kelgeş, Ында  
turar азылсннарның pygy pәjd-  
аль-pile 3 хун тапыскаş, 28-ти  
хуныnde Ijme aldъn uurgajъnda  
азылсннарның cыqlыр xuralдаан  
xuralыnga, 36 сылда aldъn тывъ-  
зының tugajъnda planъn тапыс-  
ылар, cer-le еrтен 35 сыдан  
po 36 сылда aldъn тыр kazarъn-  
ып planъn азыр kyysseдиr tugajъ-  
ында, erestiq potuq илeтkeldi

Мын xural төнген soonda,  
кылыр teen planъn азыр kyysse-  
ken 34 kizini şаппаан. Şаппаан  
cybeleri polza: Kъзыl kattъq pi-  
zik, şak, тyyрге poо, oон-taa  
өске kulturga хатааръr cyylder-  
pile şаппаан.

Eş Şaqdъr-syryn uk азылъn  
toozup алгаş, 3 айнъ 31 хуны-  
de aалъn-ce eep canъpkan.

Араpcaа.

## Gazalga

Апрел 15-te yngen № 31 (532). „Şып“ solunnу 1 tugaар арнының еп  
murnukku одурунда, Tees-xem kozuunnarda namның viledin solup ege-  
leeninde: „4 айнъ 5-ти хуныnden egeleeş, мын айнъ 15-ke cedir pyryn  
toozar“ teenin, am: „majajъnъ 15-te pyryn toozar“ теер тур.  
Paza aprел 18-te yngen № 32 (533). „Şып“ solunnу iştikki кадының  
4 tugaар одурунда: „aldъnnъn pot-örttee 4akşa 50 көpejek“ teenin şuut  
cok kыlgaş, oон орnunga: „aldъnnъn pot-örtteen eleen ciigetken“ tep ө-  
keritir.

# Xyres kyştyq polur

(Cangъs көzege şii)

Egezi № 33 (534) solunda. Am төнген.

Mariamdan. Sen am soksap көr,  
Sem!.. Sen cokka menee koncuq kor-  
guncuq turgan. Am seen cugaаnnъ  
tynnaarga ulam korguncuq appaardъ.

Aadadan Aşşааnga şaptъk polba!  
Oон өzeenniq xomudalыnga şaptъk  
polba: kizini setkili xomudap өzeen-  
niq xomudalы ulgadyrğa, temissel  
yner cybe eves-pe! Özeenniq xomu-  
daldan kyş yner eves-pe.

Semden. Sen cuny-taa pilbas tur  
senem, Mariam. Seni izeeninden yn-  
dyr oktap turda, cyq-le ыqlар olurar  
koncuqnu! Cyge pisti yndyr şыvъr  
turar! Xөrengittener pisti cagyр  
turar, ыңсаş ындъq tur. Men negir tur-  
men, ak kiziden cym tuduul? Aзыl-  
cъn kizi хөrengitten kiziden cyzy tu-  
duul? Meen азылъn cyge cogul? Men,  
sen, Tommi, Aada pister, oон-taa ө-  
ске kaaş cys muң ak-taa, kara-taa ke-  
ştiq kuldar pister aştар, өlyr pajdal-  
ga tavaryр turar tur-pis!

Mariamdan. Bncalza-taa, Sem, sen  
cuny-taa kыla-алbas-la polgaş sen! Pis  
kyş cetpes tur-pis. Piste cyu poor,  
өlyr-pis.. Pir eves азылъs cок po-  
lur polza, pir eves piske азыl perges  
polza, piste cyu poor, өlyr-le pis i-  
nen!

Semden. Ыttaval Men caaskaan  
şydas-taa polzumza, pisti өeryvys  
көвеj (braktan „internasional“ брын  
хөj kizi ыrlazyр turarъ tynnalъr ke-  
lir). Pis temissezir өereni pergen-pis.  
Kандъq-taa сөк азылсннар pister  
şyrtubus kattъыр алгаş, pisti хa-  
ыысты corup coruуr mangъstarnъ cer-  
le sop tyzyrer tur-pis-ijin.

Mariamdan. Sler pireeni өlyryp  
kaqъzъnar slerni on-onu-pile өlyryp  
kaar!

Semden. Toozavъsty kытыр kajъn  
tөder. Pis хana poor cede pergeş,  
tarlakcъlarnъ cyura pazыр kaaptar-pis.  
Kaaş porbak хөrengittennerni pazar  
хуныvys kelir!

Mariamdan. Bncarga piske kыт  
азыl peer poor... Pis aştар өlyr-pis!  
Semden. Melegej tur senem! Pisti  
in xolubus par polbas-ijik-pe!

Mariamdan. Ol xol-pile cuny kы-  
ыr poor!..

Semden. Tynnam, tarlakcъlar cок  
oran par tur...  
Mariamdan. Bolşeviktеrniң curttu-  
pe?

Semden. Sovettеrniң curttu. Ында

ak, kara, sarыq keştiq ulustun arazыn-  
da ыlgal cок. Ында азыl cок ulus cок.  
Ында jadylarnъ pazыqъnardan yndyr  
şыvъr turbas! Tynnal! Sen pilir pol-  
gaş sen: men cazyt xuraldarga paыр  
turar-men. Aзыl cок coruk cyge ты-  
ты pergenil, pisti cyge kudumcu-ce  
yndyr oktap turar appargan tep cy-  
eni am pile pergen-men. Paşkъ Stal-  
in paaştaan хөj saja saja азылсннар-  
ның magalыq curttunda tarlap melc-  
yp cip turar хөrengittener cок.

Ezikti koncuq soktaар. Mariam,  
Sem, Aada ol-la cerinde ыт cок  
şine-le peer. Sem ыttavaаnar  
tep imnee. Kattap soktaар.  
Taraazy-pile taştъrttan kizi ы-  
ды tynnalъr:

Xoolu tyrymny өmynezinden аз-  
ыт tep tuzaар tur-men. (Şimeen cок).  
Ezikti азыт tep tuzaaj tur-men, ulus  
ыды tynnadъm...

Sem ezikli азыtkaş, cajlaj tu-  
rup peer.

Kargъs şaqdaadan (kirip kelgeş).  
Sem Atkins tep negir мында turar-  
pe? (Ыttaspaş). Men ajttъr tur-  
men: Sem Atkins sen-sen-pe?

Semden (şығыş cugaalaар). Sem  
Atkins tep kizi мында curttap turar.

Kargъs şaqdaadan. Kizi ызыр ka-  
qдъn, kara ыт (Mariam-ce айтkaş).  
Po seen kadayъn-pe? (Ыttaspaş).  
Sen meen ajttъr мын kizim-tur-sen-  
pe? Kara sojluk!

Aadadan (koncuq xoradap). Taan  
tkkа ыncannajъn xoraok irgi-pe?

Kargъs şaqdaadan. Slerge хama-  
an-pe? Sler, po kara cybelerin ezi  
sler-pe? Ak kizi erttip, po koncuq  
cыttъq секter-pile кады турарындan  
ыjatpas sler-pe? Yнyp coruар!

Aadadan (ynyp par cыda). Xaғып  
senden ызыр ak ыттың cыды ynyp  
turar tur eves-pe!

Kargъs şaqdaadan. Askъn хаql..  
(Semge). Xirliq poktuq cyu-xөөп ap  
алгаş, moon pozuu yn tidir-men. Pa-  
зың хөlezizi төlebes polzunza, kudu-  
mcaa paыр cыt! (Sem saadadъp tu-  
rar). Şымда tidir-men!

Semden. Men pazыq хөlezizin тө-  
eer tep tur-men...

Kargъs şaqdaadan. Xaғып төle,  
menee-le sagъş амыр polgaş.

Semden. Tөleer tep podazyzma-taa,  
am podunda şydas kizi tur-men-ijin.  
Kargъs şaqdaadan. Ol menee pi-

ccii-taa хamaan cок cybe tur.  
Semden (oozum cugaalaар). Xaғып  
ыңcагаş, koncuq төleksep turar ki-  
zi tur-men.

Kargъs şaqdaadan. Cugaa xerek  
cok tep tur-men! (pole şarъp kaan  
cyu хөөny yndyr tepkilep, Mariam-  
nъ itkilep turar).

Sem xerertten хөndyрlyр kel-  
geş, koncuq tyrgen şalytъp-  
pile kargъs şaqdaаnъn arttъn-  
dan paыр segirip алгаş, xolun,  
pudun pole хаара tutkaş, şala  
кырга tyzyрp алгаş, орtta  
poop kaaptar. Mariam sersee-  
dej pergen көрыр turar. Şime-  
en ynerge, Aada kire cygyрp  
kelgeş, ezik askыga toktaaj  
peer.

Semden (koncuq uluq тыныр tur-  
up keer). Kөrdyn-pe, cangъs kizi can-  
gъs kizi-pile tutur polza olarda cyu  
poor! (Tommi oqluuga cugaalaар).  
Oqlum, seen өze pergen turar yje-  
nde, poop өlyr-gey kizi cangъs-taa  
artpaan turar polzun tep kyzeelin.

Mariamdan (ernin araj poorda  
şimcedip turar). Seen korguncuunnъ,  
Sem... (xerertten picci oqlun cыra  
kыpaktap koncuq syreedep turar).  
Am pisti өlyrды-le! Sen caaskaan ar-  
ttarъ-ol tur, Tommi!

Aadadan. Pozuu oqlaар!.. cangъs-  
taa miut turbaјъn pozuu oqlaар!

Semden (xaja көrnyр kelgeş). Sem  
kөrdyn-pe?

Aadad n. Pozuu oqlap-la көryner!  
Men cuny-taa көreben-men... Men  
cer-le uluska cugaalabas-men, cuga-  
alaарың орnunga тылм yze ызыр-  
tar men.

Taştъrttan poо ыды tynnalъr pol-  
gaş хөj ulus ыrlaşkan „internasion-  
al“ брын ulam тынъq tynnalъr kelir.

Semden. Cок, sen pisti өeryvyske  
paыр сөgle. Sem teerge, puruу xer-  
ek uygedip kaqдъ. Sem teerge, can-  
gъs-cangъstap temisseşpes uzurluq  
ulus-pis. Ындъq polza-taa, Sem po-  
dun tutunup şydasadъ... tep сөgle.

Aadadan Sem, ugaаnnъ ыşkыnar tur-  
sen! Am cugaalaзыр turar caj cок  
tur. Pisti өeryvystың kargъstarga  
udur xyrezip, ыrlazyр turarъn көrdyn-  
pe! Olarnың cыskaalыnga toozavъs kat-  
ыzaaly.

Semden. Ce eşter, tyqde өeryvys-  
ke kattъыр алгаş, kargъstarnъ тилеel-  
iner! KÖZEGE XAAR.

## Taryga tugajъnda surgakcъlar cordum

Tандъ kozuunnun Kөk-pul-  
un sumuzunga po cыдъn 3 aj  
yjezinde caskъ тарыга kampani-  
зынъn tugajъnda surgakcъlar cor-  
dum. Ol sumunun arat conu  
caskъ тарыганың pygy peletkel  
азылъn 3 айнъ 10-dan egeleen  
ulus tur: азыl аады—292, şarъ—  
105, xomuut—150, argamъs—351,  
andaзын—53, andaзын pizi—66,  
illiri—23, yrezinner: kызыl-tas  
214 puut, айвaj—23, p., sula—  
153 p., cinge-taraa—147 p., oон  
işinde arыqlaаnъ: kызыl-tas—90  
p., sula—31 p., cinge taraa—47  
p.,—po pygy cyyldernin cetpe-  
zin polgaş septerin 4 айнъ 1-  
de toozar tep төleбилep aigan  
turarlar.

Мын 3 айнъ 20-den egelep  
Toozunnuq pugazyнъn төзын  
tovuraktaаn polgaş uk puganyң  
tөзыnge iji kaatkazaa tudarъ-pile  
60 cudaktu tyzyрp алган.

Мыңcагаş, 35 cылда 161 ga  
carttkъty taraan polza, 36 cыда  
200 ga cedir kalbaritъp өstyrer  
tep turarlar.

Surgakcъlar coraan  
Konz n-xaaj.

## 2-ni өlyrды

Pii-xem kozuunnun Öөk su-  
muzunу 7 tugaар арванның ха-  
maattылар еşter: Serendik, Мы-  
ып-ool, Tolgar-ool, Tyktyqъej  
polar inalдыn xoralыq tajъzyр  
pөryny 2 ajda pireeni aqlар ө-  
lyrge, 3 ajda pireeni aat-pile şы-  
vъr турgаş өlyrдыler. Po eşter  
ыşkaş pөry-pile temisseldi cer-le  
koşkatpaaly.

Tangaa.

## Bjazyн tyzyрp turlar

Cөөп-xemcik kozuunnun Cы-  
gakkъ sumuzunу 3-4 tugaар  
арванның хamaattылар: eşter  
Халындыр, Cыrttak-seden, Мөп-  
paaştyq, Seden, Öktek-ool pol-  
gaş Şaqaldaj polar, tus pyry 1  
ga-ga sigen kezep cerlerin ka-  
zalaар-pile bjazyн tyzyрp ал-  
gannar. Oон аңгыда caskъ taraa  
тарыганың еrte egeleeri-pile, агаа  
хөreqler хer-xerekseлдeрni pelet-  
kenip ap turar polgaş am cyq-le  
xар erip padarъn manap turarlar.  
Өске eşter po eşterden yleger  
алыр cugula tur.

Semis-ool.

## Megezi көstyp tur

Cөөп-xemcik kozuunnun Xө-  
ndergej sumuzu Songuna tep kad-  
aj, po 36 cыдъn 3 айнъ pree-  
den aaraaş, uk aаръ ulam na  
ulgadyr turup peerge, Tugan-  
soru tep lamanъn emin calap  
işkeş segirden turzuk, хaғын aаръ  
tam pargan. Oон cadар kaaş  
Pajan-tala sumuzunda Orujgu-taa  
tep lamanъn emin işken, ol xor-  
zok, aаръ хyn tudum kederep  
cыdar appargan. Po-taa polbas  
tur, Uluq-ool tep хamны хоор  
көryzer tur teeş алгаş kelgen.  
Ol хam „cyu poor am, men tor-  
aan-na edip kaar-men, sler menee  
pir şil aragadan sadъp perip кө-  
ynerem“ teerge, pir şil araga  
sadъp pergen, ol aragany ızip  
алгаş, „men-taa cer-le şydas-  
men, slerniң po kiziner cer-le  
өlyr kizi tur“ teeş, şaар cana  
pergen. Ol aаръ kaday tam-na  
paksъp cыдыр pergen.

Ol kadaydan „өlyr-taa polza,  
emci ceringe өlyp көrejin, meni pe.

## Ынаар хандырга kajъn poor?

Uluq-xem kozuunnun Ejliq-  
xem sumuzunу 3 tugaар арван-  
ның хamaattызы Tas-ool te-rzi,  
şölydyр kelgen feodal Cambal-  
дын uruu-pile aştak kaday pol-  
cup алган, ol feodalga cazak,  
namның sorulgaзын азыды-pile  
telgeredip тајылырлар turar tur.  
Ol ыңcap турганың кады-ы-  
ple, akşa mengyn polgaş өске-taa  
material-pile хандыр азъr ap  
turar appaardъ.

Tas ooldun po coruun coguур  
cagyrgazyндan хнаp, coguур  
харыssaлgaзын көryzeri кадыq  
irgi tep kulak салыр olur-men.

„Şil“

## Сыпн мыъзын азаарыны (tus cokka) саавыгь

1. Сыпн мыъзын кезилдезин standart edertip polgaş мыъс кезер кампанинь саавыгьн жо-зугаар курдар, ылангъа мыъ-стын цедишкен уyezин edertip, erttir ostryer polgaş elekke ce-diškelekte kezerin cailadur. Ert-tir azy cediškelekte kezer polza мыъс ынарн оскунур, erttee kudulaar.

2. Мыъсты кескен соонда ол-ла тораан азаар. Пир евес хөй мыъс кескеш, ол-ла хунынде азаар арга цок полза, пир хун тынден арттык евес салгынга азар пир, евес ынанмас полза, сь-дыр паксыраар, кеештин кьр хө-рей пергеш, хайндырага карь peer. Пир евес мынар паар пол-за, мыъсты марля теп ак пөс-pile cangas kaat şaraaş, оон со-онда азаар, пир евес ынанмас полза, кези хөрееş carlyr. Мыъсты азаарыны мурнунда тоошка салып полбаас, cyge teerge, хайндырага тыгы тызе peer, ынаş erttee ku-dulaar.

3. Кескен полгаş хаваа-pile кады оigan мыъстарты азаар-ны мурнунда тензилер, соорттун токтадыр полгаş сыган, тиглен-ген, оjulgan полгаş өске-таа паксыраан токтадыр, азаар-ны мурнунда оозун cailadur, оон songaar паксыратпазыны хө-мечерин алыр. Оjulgan, тиглен-ген cerlerin ine-pile tepir, azy talgan-pile cəap kaar (хоjutkan talgan).

Мыъсты хайндырада кескен cerinden kezi сыгырпсөгы са-нааштань первеzin cailadur, оон cizee magadlar алыр узурлуq, кескен cerinden cinge paq-pile тындыр şarar алыр полгаş pic-це kadaqlar-pile kadaar (azy pьзыq pөs-pile şarar).

Хаваа-pile oigan мыъстарты азаарда пааштай хавак сөөгын хайндырар, cizee, хаваа-pile oigan мыъстарты тугајында PKE nin pergen саавыгьн жозугаар ederttir.

4. Standart-pile мыъстын соорт-тун kuduladyr arttyk picce адыр-ларны, азаарыны мурнунда ci-di-q pizek-pile kezer, ojaan tu-qilaar keş arttarar.

По айткан адырларны cailatkan соонда, кеештин кьдырларн хө-рейтер удзын-pile таараар. Оон таараарда таараан тii кьгьндан кө-зылвес поор узурлуq. Ine-pile кеештин ишти талазында таараар. Pakсыраань şever едер полза, сыпн -мыъзыны erttee 20-35 хун өрылеер.

5. Мыъстын паазы хөрей pe-rgen полза, азаарда ол cerin tus kaj ol тугајынга кьган cidiq ыяş ine-pile teze şancar, cinge ine-pile tezip, хөй полгаş суук cybeni ундыrer, ынаş полза, кези carlybas.

6. Азаарыны şuptu уyezinde

сыпн мыъзыны паазын хайн-дырагына онза sagas salar, оон cөp хөйir ederttir polgaş тыр-тывазын oraldayr.

Мыъстын паазын аны хайн-дырар, cөp кевеeringe cedir pь-ky-ce, şuptu podun suqga suk-pas, cizeeleerge: kurgaş, porbak polgaş тырşkaa cyu-таа цок po-lur.

Мыъстын паазын cөp азаар полза, мыъстын ertteen toktaa-дырда, en cugula temdee polur.

7. Мыъсты азаарыны узур-полза, ол мыъсты хайны cыgam iziq cuqga удаа тараа sup. мы-ыс cьдыр хөре cyvelerni cailadur узурлуq полгаş хайндырар турган ује тараазында сарыктыр cьдыр хөре sine pergen суун cailadur.

8. Мыъсты хайндырагыны pe-gerajdayr полза, оон паксыратпа-зын хараазында, ол турда тырген хай-ндырар алыр хөрек, оон кансар cedip алыр teerge, cyq le тыкка iziqge sugar, ынаş-це erttir izidip polbas, пир евес erttir iziq-leer полза, cuga kezi carly peer, мыъстын өнү тыкка паксыраaş, оларны erttee kudulaar.

9. Мыъсты азаар хайндырагы-ны cangas curumun ederttip corudar yrgylcy саавыгьн pizilr ar-га cок. Cyge teerge, хайндырар, kurgadyr уyezи мыъстын tenzi-zinden polur cybe, анын пазы-ны, кескен уyezи, iziq kurgaş ује полгаş өске-таа pajdaldayrндан polur.

Моон мурнунда сыпн мыъзын хайндырар аргалар хөй cybe тур-ган, kizi pyry podunun sanal-dayrн кирип coraan.

Маааа полза, мыъс хайнды-рагыны en ekki argazyn айткан kizinin ylegerinden алган. Оон ylegeri-pile pottandayrарга пир tu-gaar sort мыъс polur tur.

10. Мыъсты кескен тораан хай-ндырар cybe. Cybe холуваан ыгь суqga, улуг koccалга, ыяş-pile izider.

11. Хайндырган саында суq-ну хунын солур, оон солур-ну узур полза, аны şeverni ederttir, суqga мыъстын хань холушкаş мыъс cьдыр полгаş мыъстын өнү xirliq appaar.

12. Мыъсты хайндырада суq-ну тузар cer-le polbas, мыъс eksport ertteen oskunar, pyrgeq-de şygyr, мыъстын taştynга тузу унур кеер, kurgaş kanda тузу porbak-porbak көstyr, ол полза, кьдатын садык теглиринин negemcilelinge cer-le таарыраş tur. Мыъсты кескеш, оон кескен cerin seek caqdatpas tees, skipi-tar, sarcaq, kerosin, cugaj pol-gaş өске-таа cybe-pile caap cer-le polbas, ындыр мыъстын пак-таар полгаş eksportka албас.

Мыъсты seekten cailadurьнын teleezinde, мыъс хайндырар cer-inin songazyn şaraaş temir, azy

ak pөs-pile tuqlaar.

13. Хайндырада суун хайны cыgam izider, суqнуn iziin koc-cal-ce sook суq kudup таары-тыр турар.

14. Хайндырар egeleerde мы-ыстын pirezyn алгаş, koccал-ce кескен паазы-pile sup 50 sekun-da tudar, оон соонда аштар ал-гаş, cadur каан kidiske салыр соo-dar, оон тараазы-pile pirezyn ал-гаş, koccал-ce paza-la ol уjede sugar. Мыъсты пир тугаарында ынаş хайндырагыны 15 minut xirede yrgylcyledir, мыъстан суук cybe унгу-це хайндырар.

15. Төзүн хайндырар алган тараазында мыъстын unun, узун хайндырар, оон ији адырынга cedir sup 70 sekun xirede tudar. Оон тараазында cyq-le узун sugar (адырларн sukpas), ынаş мыъстын unun 10-20 minutta yrgylcyledir хайндырар, ол ара-зында соодур ар турарн edert-tir, оон соонда мыъстарты тар-аазында хунге cedir салгынга азар.

16. Iji, уş, төрт удаазында хай-ндырарыны пир хун азыр corudar полгаş пир тугаарында хайнды-рагыны-pile төмеј ederttir.

Peş тугаарында хайндырагыны төрт тугаарында хайндырган со-онда ији хун erttirgeş хайндырар, мын мурнунда хайндырган cur-umu-pile төмеј erttirer, оон соон-да мыъстарты kurgadyr cerge 1-2 хун евес 6 тугаарыны хайн-дырагынга cedir азар.

17. Aldy tuguraanda cyq-le tezy, узун-паазын хайндырар, уз-ун 1 şak 15 minut xirede хайн-дырар полгаş оон өске cerin 5-10 minut xirede хайндырар, koccал-ce 30 sekun xirede sup turar, узун полза, 1-2 minut xi-rede sugar.

6 тугаарыны хайндырар турда узун төзүн едер, суqдан уштар көдырген саында, kidistin узун камнар оозуун pazar полгаş мыъстын узундан кезин мыъс-тын kol unun-ce хол-pile ede tyrttar, ындырны телеezinde, узун-да cinneen ol cybe сыгыр appa-ar полгаş кези cьдыраргь porbak teski poor, тырşkaa cок appaar, кьдатын telgiir садынын nege-mcilelinge таарыт.

18. Кескен мыъстартыны tenzi-zin parьmdalar хайндырагыны уyezин көrgvzerge полза:

| Мыъстын<br>tenzini | хайндырар<br>I | минуту<br>II | III | IV | V  | VI    |
|--------------------|----------------|--------------|-----|----|----|-------|
| 3,8-3,6 kil.       | 40             | 42           | 50  | 45 | 50 | Is.30 |
| 1,4-1,8 kil.       | 40             | 31           | 30  | 30 | 40 | Is.30 |

19. Азаалгазын тооскан пол-за, узун pyryn едер полгаş адыр-ларын cazaar, tenzizinge таары-штыр кьлыр, kurgaaryны хуузу орттумаанда 65 % polur cybe.

ТЫВА ТӨР КООР.

### Араткор „Şoncalajga“ харь

По 36 cьдын 3 ајны 28-тин хунынде унген 26 тугаарыгь „Şyn“ solunnun 4 тугаар арнында, Cөөн-хөмчик козуунунун Тебе-хая сумузунун тебискеер curttunda maldыn хоралыгь аары telgerep tur tep, aratkor „Şon-calajyn“ pizeeni erengeјinde şyn tur. Ol тугајында еş „Şon-calaj“ maldыn аарыны coguur cerlerden karaktар көрген полза teeni, erengeјinde mege apparg-an. Cyge teerge, sumu sagьrga ceri, ol аарыгь egeleeri-pile арга хөмчөqlerни ар, арбан aal pölyk-ce coguur emcilerni corudup тур-ган-пис.

Моон songaar еş „Şoncalaj“ cybeni pizirde, camдызын şyn, camдызын megelep pizilr coru-un cок кьлыр алгы cugula тур евес-pe.

Tokkur-ool.

### Emnelgenin азыл еелдек полгаş сайзырап тур

Парып-хөмчик козуунунун төр cerinde хөрееzen emci Gran-eviskij po cьдын 1 ајны саа-зында келгеш, uk emnelge талазы-pile po аразында arat connun pajdalynга таарыштыр еелдек евил-ен, тын хун şak-таа тивејин, em-nep турар полгаş аарыгь cыткан улустартын izer-ciir ааш-cemin po-du paza көрыр таарыштыр, хө-ын cай кадында-ла артек cerin-de emin кьган, sanitarcьлар полгаş sestralarga eminin узурун айт-кан турар, cer-le olut cок ekki eeldek азылcyн emci tep temdeq-leer полза coguur.

Мын emnelgenin taştккь азыл кандык janzy corup tur теер пол-за, мын emnelge cerinin мурн-унда ekki азылcyн poor турган еş Stepanof ölyq pojduş-ce mөc-ceeden соонда, emnelge cerinin istin-taştyn pok syree yqleen

полгаş өске.таа аар-саар азылдар арай узыктелчек poor cыткан cer-inge еş Graneviskij келгеш, ол pok syreezin ашадур, kaj-la or-an paзын cerlerinin septelgezin кьдырғы-şaan, arat tymenge eel-dek pajdaldyr азылдар турар тур.

Моон мурнунда № 24 (525) „Şyn“ solunnun 3 тугаар арнында мын emnelgenin арыгь şever talazy cetpes tep aratkor „Хьва-нын“ pizeeni erengeјinde şyn, ындыр полза-таа, ол cetpes турган арыгь-şevernin тугајын, ам ује-еде азылдар турарн көрге, парык cedip ар şydaan tep polur. Paza aratkor „Хьванын“ pizeen-inde аарыгь ulus cьдар paзынны songazy polgaş ханазы jozulug kara ыş teeni, таан ындыр евес, picce cetpes cyylder турган poor.

Араткор organizakcьşы XYREŞ-OOL.

## Еруу тырымунун 36 cyylынын тајылыгы

36 cyyl. Ol-pile кьрыр ијик-pe, azy оон-таа өске хөй niittige ајыл cedir-ir polur ијик-pe kizi ölyrр polur niitti ајылдыр арга-pile et хөрегини cок кьлыр полгаş yreqdeer полза, оон ja-lazyнга,—

şyngыь хоруqдар, азы ол cokka пир cьдан евеёş евес хуussaa іştin-de şöleezin казыр.

MONU TAJYLBBLAARGA: Кьм пир kizi podunun онза хоралыгь sagьзы-pile, ot кьрыр ијик-pe, cок po-

lza, оон-таа өске кандык пир ајылдыр арга-pile kizi ölyrer ијик-pe azy хөй niittinin хөрегини cок кьлыр ајыл-дыр хөрек кьган полза, оон хөreen yzyр şilderde 1 cьдан евеёş евес хуussaa іştinде şyngыь хорур paзын-naar. Оон araj cilgedir узур tabarşsa, мын ol хуussaa іştinде şöleezin казыр paзынnap şilder узурлуq.

TAR Ustykyкьşygyzynyn oralakcьşы tagazы SUNDUJ.

## Оорун хөренге полушканарны харыссалга-це

Tees-xem козуунунун Pert-taq sumuzu 2 тугаар араннын хөм-аашы Padarcьş teerzi, po 36 cьдын 3 ајда еş Padьraанын пир şaryзын oorlapkannын узурундан козуунда paзында cьдар.

Ук şarыны oorlapkan тугајын Padьraa, Kyncьjmaa, Mamaa ol-ar хөрецилр турар, po хөреccil-erge Padarcьşын адазы Şьвак-кај, ijezi Serenbaa, katы olar канcaar-таа аа-cок азыныр, oq-lubustun оорун ундырген sler теер, ol хөреccilernin аалынга eel-cip-solcup concup corup турар полгаş оларны ергини yleger cок

paak şes tomaa-pile toramcьлар şölyep, хунын оларны өqleri-nin eziin амьратпас polgannar.

Ук Padarcьşын оор хөрее joz-uluq ilereveeni-pile ам-таа edip cazaar paзында cыры-şaan, po тугајында оон төрел-tergyly po хөре хьннаp турда, ol şarыны oor-laany-таа şyn tur.

Хары оорун хөренге polcup турар Şьваккај, Serenbaa, San-dambal оларны еруу харыссал-газы jozugaar хөмceq алырн кулак салыр olur-men.

„Cetverik“

## Паагы-pile 11 хөјүн пөрыге cidirttip каан

Улуq-xem козуунунун Eјliq-xemnin Kara-pulunda curtar turar, nam ургынн tagazы Cam-зыгьн, 36 cьдын 2 ајны 6 хун-ynде, хөй малын таq-це een syr-yp kaaş, podu Şьnaada aaldarga aragalap турда, 11 хөјну pөry cip каан. Ol 11 хөјну pөry civeen полза, maj ајда 22 турар ијик. Cer-le Camзыгьн, мал азылынга concuq sula kizi мын. Cyl teer-ge, po кьыстын ајылдыр cudu poor, малы cudap ölyp турда

kандык-таа арга хөмceq албас, харыn ekki poor tur-ijin-ce. „Ak-кьм Teretteјnin хь-ханзын“ tep, podunun paagy-pile, хөј-le ха-туңма, өске-таа улуска азыныр olurur tur.

Cogum cyge малын төндырык-cep, coruur appargan kezigyn cybel? Po тугајын nam talazy-pile хөмceq көргьzeri кандык иргі tep кулак салыр olur-men.

Cangьş-ыяş.

## Calгаа bugaldыr

Kaa-xem kozkoobunun bugal-dыr Ezerpyk teerzi, Tere-xөлge majgьn sadьynga турган Kөгe-dek teerzi, uk азылдан халаşкаş sanazыры-pile keerge, пир ај 17-x on uk ta sanaşpajyn хөй cerge manadp-la турган, şölgьy yjede еş Kөгedektin аалында mal-maga-ны uluq cutka tabarыp, 3 inek, 6 moldurga cudap өлген полгаş 1 aat is cок ciiken, paza 2 inek-ti көдырр турар suraqlyq poldu. Bugaldыr Ezerpykтын Kөгedek-ti sanabajн турган онза cьdak мырнэј cок, хары Ezerpyk pol-za, yrgylcy araga-tarыz izer pol-

гаş азылга ynmes, arat connun negelde хөреqlelin орта харылар perves, харын sanazыr суq tees kelgen ulustu kыştееr ијик-pe, taartta kel tep азы songaar-ladyr pajdalы ile көстыр турар.

Bugaldыr Ezerpyk arat massaga po хөре eeldek евес азылдар тур-унда оон podunun occodu ta кансар cьдар cybe ијик. Po туга-јында хөй niittinin хьналдазын corutsa, оон ирик cybezi uštunar евес-pe. Ыcangaş, bugaldыr Ezer-pykты хөмceq ар, kezemce көrgыsse caguur.

Cer-kulak.

## Niittinin азылынга туразы cок kezigynner

Cөөн-xөmчик козуунунун Cьr-gakkь sumuzunda namны 11 tu-gaар ургынн kezigyn Camь-аннь tus sumunun Tagьr-şemide 3-4 тугаар арбанарны каттыкан хуралынга cакь тарылгань erte egelep corudar тугајында тarga-га songuurga, „meni songuur polzunarza хөј-le азылнар saa-daar“ tep, арны паазын sargartтыр алгаş, ol cьылган connu sa kon-cup „meni targa polbaan tees paar cerinerge paынар“ tees, cu-la азынгаş ынавады. Paza ol уyr-de nam, arevenii tapkыr kezi-

gyny Sotpa teerzi, podunun ider-keji pakсырап тургаş, төрыр ce-de pergen ији ineen karaktavajyn тургаş, cerge төrydyp каан. Пир евес ekki karaktaan полза, 2 pь-zaзын ölyrves ијик.

Хөј niittinin полгаş pottaryн-ып азыл-агылынга, sagьş şctiiln салбас, хөме табарык kezigyn-nerni, cyge coguur уырлеринден көрыр турар cybe polur. Моон songaar ындыр kezigynnerni co-guur cerinden толгаp турары cu-gula tur.

Şancьq.

## Arban tagazы Kyderektin yleger cogun

Cөөн-xөmчик козуунунун Те-бе-хая сумузунун 3 тугаар ар-баныны tagazы Kyderektin 3 ајны 15-de cугаалар олурган полза, коşkar, хуна узер тугај-ында, cer kezip, pyrytkel азыл кьлыр cordum. „Ol-таа şьнар-la paaktын paagy азы cybe tur, cer-le ol cyzy cybel, мал кь-зын төryyrde, poozun uuj албас евес. Men-ne коşkar, хунам yspes-men, kizi малын ында-мьнда cer pьдырадыр алган тур-

ar tep cyl ol“ tep olurdu.

Po полза, nam, cazaaktan коş-кар, хунанар өј-şanda yzyр, кьы-штын ајылында камгаланар tep турда, arat connu paaşтар olurar kizi podu-pile тургаş, коşkar, хунам yspes-men tep, paak surt-taal nepteredip olurar targa tur-ar cybe tur-aa,

Cандьr-kөrbes.

Харыссалгалык редактор

Lyndyp.